

Torakoita, zombeja ja stetstoneita

Nobelisti Paul Krugman on tuonut kansainvälisiin talousblogeihin käsitteet torakka ja zombi. Katsotaanpa miten ne soveltuvat ajankohtaiseen suomalaiseseen talouspoliittiseen keskusteluun.

Torakkaidean virheellisyys on niin ilmeinen, että kun siitä on huomautettu, sen esittäjät kiistävät koskaan niin väittäneensääkään. Luulet sitten, että torakka on poissa, vedetty vessasta alas, mutta ennen kuin arvaatkaan, se on jo palannut takaisin.

Esimerkiksi väitteet, että valtion velka on maksettava pois tai että jätämme ison velkataakan lastemme ja lastenlastemme maksettavaksi, ovat ilmeisiä torakoita. Ei auta, vaikka kuinka monta kertaa listit ne toteamalla, että historiassa on ollut erittäin poikkeuksellista maksaa valtionvelka pois, sitä voi yleensä hoitaa maksamalla vain sen korot ja erääntyneiden lainojen tilalle voidaan ottaa uusia. Nämä torakat palaavat julkisuuteen päivä toisensa jälkeen.

Zombi-idean puolestaan olisi pitänyt kuolla jo kauan sitten logiikan tai evidenssin valossa, mutta se vain jatkaa kompuroida eteenpäin. En ole ihan varma, miten käytännössä pitäisi vetää raja torakoiden ja zombien välille, mutta onko sillä niin väliäkään?

Tunnettu esimerkki zombi-ideasta on se, että kansantaloutta voidaan elvyttää julkisen talouden kiristystoimilla, koska ne lisäävät markkinoiden luottamusta. Aukotonta evidenssiä tästä ei ole löytynyt mistään maasta. Esimerkiksi Suomi nousi 1990-luvun lamasta ennemminkin markan heikkenemisen ja siihen liittyneen korkotason alenemisen ansiosta. Vyönkiristyspolitiikka sen sijaan ruokkii lamaa. Nyt näyttää vähän siltä, että tässä suhteessa käsitykset ovat oikeinmassa, mutta saapas nähdä kuinka siinä käy.

Joukkoon voi lisätä vielä kolmannenkin kyseenalaisen idean tyyppin. Sen virheellisyys ei ole mitenkään ilmeinen eikä siitä myöskään tunneta ylenmäärin evidenssiä suuntaan eikä toiseen. Tästä huolimatta se oletetaan totuudeksi. Se on siis kutakuin-

kin hatusta vedetty, joten kutsukaamme sitä stetson-ideaksi.

Hyväksi esimerkiksi stetson-väitteestä käy se, että Suomen valtion luottoluokituksen tippuminen parhaalta mahdolliselta AAA-tasolta

johtaa valtionlainojen korkotason nousuun siinä määrin, että sen estämiseksi kannattaa tehdä miljardiluokan kiristyksiä mahdollisimman pian.

Kun Suomen valtion luottoluokitus edellisen kerran alkoi pudota 1990-luvun alussa, niin velan korko kyllä nousi, mutta se tuli rymisten alas, kun markka päästettiin kellumaan ja heikkenemään saman vuoden syyskuussa. Luottoluokitukset alkoivat parantua vasta 1996-97, kun korko oli jo tullut hyvin alas. Rahoitusmarkkinat eivät siis välttämättä seuraava luottoluokituksia.

Rahaliitossa tilanne on toinen, koska devalvaatiota ei voi käyttää keinona elvyttää taloutta ja parantaa velanhoitokykyä. Meillä on tietoa kriisimaiden kuten Kreikan ja Irlannin luottoluokitusten romahdusten tuntuvista vaikutuksista niiden velkojen korkoihin, mutta entä jos Suomen valtion luokitus tippuisi AAA:sta vain pykälän tai pari?

Tuskin kukaan talouspoliittiseen keskusteluun osallistuvista on tietoinen, että rahaliiton ajasta on tehty vain pari kolme varteenotettavaa tutkimusta, jotka osoittavat korkeimmissa luottoluokissa ainoastaan mitättömiä korkovaikutuksia. Muutaman kymmenen miljoonan euron lisäys velanhoitokuluihin ei riitä perusteluksi miljardileikkauksille. Silti luottoluokituksen putoaminen nähdään katastrofina. Kyllä tässä todistustaakka on näillä hatunomistajilla.

